

Gospodine Laviću, prošle sedmice je počelo obilježavanje 480 godina kontinuiranog postojanja Gazi Husrev-begove biblioteke manifestacijom na kojoj je reisu-l-ulema Husein ef. Kavazović toplo zahvalio nekim osobama, pa i Vama, kao sadašnjem direktoru ove jedinstvene institucije ne samo na prostorima Balkana. Kako je izgledao Vaš prvi susret s tom bibliotekom?

- Ovih dana se često vratim u to vrijeme, u 80-egodine prošlog stoljeća. Kao učenici Medrese, svi mi odlazili smo u Biblioteku po literaturu za seminarske radove koje su nam nastavnici zadavali. Nestvarnu tišinu u koju smo ulazili iz gradsko i školske buke remetila je samo tiha škripa drvenih basamaka dok smo se penjali na gornji kat, gdje nas je čekao hafiz Halid Hadžimulić, rahmetmu

Reisu-l-ulema je pohvalio direktora, a i direktor je imao koga pohvaliti, Oslobođenje, pored ostalih

Hoće li GHB biblioteka otkupiti arhivu Alije Bejtića

Alija Bejtić je bio ozbiljan istraživač i iza sebe je ostavio niz kapitalnih studija iz historije BiH pod osmanskom upravom, objašnjava direktor Gazi Husrev-begove biblioteke Osman Lavić

Razgovarala: **EDINA KAMENICA**

duši, vedra i nasmijana lica i isto tako nestvarno tihim i umiljatim glasom diktirao nam literaturu koju trebamo konsultovati. To su moji prvi kontakti i sjećanja na Gazi Husrev-begovu biblioteku. Proleće su godine i, eto, nađoh se u potpuno drugo ulozi.

Gaziju nije zanimalo raskošni dvorac

Radni odnos u ovoj instituciji zanimalo sam neposredno pred njenu 450. godišnjicu. Tadaje u prostorijama Biblioteke, unjenoj skućenoj čitaonici u hodnicima organiziran zapoženi i dobroposjećen naučni skup Gazi Husrev-begov vakuf. Ta godišnjica i taj skup uveli su me u svijet knjige i spoznaju vrijednost rada u Biblioteci. I danas to

smatram izuzetnom privilegijom bez obzira na sve poteškoće na koje se nalazi kao, uostalom, i u svakom drugom poslu. Ali, biti na njenom čelu nisam nikad smatrao posebnom privilegijom, nego samo izuzetnom odgovornošću i obavezom. Istom takvom kao da sam stalno na jednom velikom ispitnu.

A sve je počelo, kako to je reisu-l-ulema reče, "od dobrog bega Gazi Husrev-bega". Pročitali ste sve što se o Gaziji moglo pročitati i o njegovom ličnom životu, o kojem se tako malo zna. Zašto je tako?

- Viziju i predstavu o Gazi Husrev-begu možemo graditi jedino na osnovu vakufa koji je ostavio. Način i redoslijed kojim je izgradio ključne objekte u srcu Sarajeva govore o njegovoj ličnosti. Ujednom kompleksu sagradio je prvo džamiju, pa mekteb, pahanikah...

Kako ste i sami primijetili, podaci iz njegovog privatnog života su veoma oskudni, ali ne zato što nije bilo putopisaca koji bi to zapisali. Poznato je da je Benedikt Kuripešić, putopisac koji je pratilo jednu delegaciju iz Ljubljane, uradio Gazi Husrev-begov portret prilikom prijema u njegovom ljetnikovcu u Glavogradini kod Ilidže. I ništa više. Mogao je pisati samo o njegovim vojnim i društvenim poslovima. Pitanje je koliko je privatnog i imao. Umjesto raskošnog dvorca u kojem bi stanovao, što je bila moda njegovog vremena, a i današnjeg je možda još više, Gazi Husrev-beg je pola života proveo u sedlu vojujući po Dalmaciji, Slavoniji i drugim mjestima. Pauze između vojni maksimalno je koristio za podizanje vjerskih, odgojno-obrazovnih, kulturnih, ekonomsko-privrednih i socijalno-humanitarnih objekata. Tri stotine objekata darovao je Sarajevu, od toga 200 dućana

Interes za rukopise Biblioteke stalno raste

i 31 ustanovu vjerskog, prosvjetnog, humanitarnog, ekonomskog i komunalnog karaktera.

Rijetki znaju da Biblioteka sadrži i knjige koje je lično Gazi Husrev-beg uvakufio?

- Reisu-l-ulema lijepo reče na nedavnoj svečanosti i to da je od gradnje medrese dovoljno preteklo, misleći na odredbu Gazi Husrev-begove vakufname da se, što preteknje od gradnje medrese, za to kupi vrijednih knjiga kojima će se koristiti oni koji se interesiraju za nauku. Do danas je sačuvano šest kodeksa rukopisa na kojima se nalazi bilješka da ih je uvakufio Gazi Husrev-beg. Sva djela su, razumljivo, na arapskom jeziku, a tretiraju problematiku izvora islamskog prava, zbirke fetvi, odnosno rješenja pitanja iz islamskog prava i filozofije. I ove knjige govore o Gazi Husrev-begu, o tome što je njega sve zanimalo.

Akademik Karić je napisao sjajan esej "Sedam slova o GHB biblioteci", a Dinno Kasalo napravio isto tako sjajan film. Ko će ga sve vidjeti?

- Film o Gazi Husrev-begovoj biblioteci, snimljen za potrebe obilježavanja ovoga jubileja, bio je zamišljen kao 3-4-minutni uvod u prvu manifestaciju povodom godišnjice. Zamolili smo akademika Enesa Karića da napiše tekst, a on je, na osnovu ranijih pozitivnih iskustava, prepričao BHRT i gospodina Dinnu Kasalu za producenta ovoga filma. Kao što to obično i bude, snimljeno je desetak sati raznovrsnog materijala da bi se složila priča o Biblioteci u trajanju od 14 minuta. Film je vlasništvo BHRT i bit će emitovan na ovom javnom servisu. Mi smo dobili pravo da ga prikazujemo za interne potrebe, prilikom svečanosti, prijema delegacija, posjeta škola, fakulteta i sl. Nekako sve što ima veze s najvećim vakifom na ovim prostorima, već i samonamjerom da bude u funkciji njegovog vakufa, postane posebno djelo.

Planirate u vezi s jubilejom još brojne aktivnosti ove godine, pa i promociju Leksikona bošnjačke uleme? Zašto nije bosanske uleme?

- Obilježavanje 480 godina Biblioteke obuhvata i promocije naših izdanja,

Musaf iz GHB biblioteke

monografije, časopisa, biltena, posebnih izdanja, okrugle stolove, susret bibliotekara uposlenih u Islamskoj zajednici u BiH i dijaspori, vjerovatno i načni skup o ulozi Gazi Husrev-begove biblioteke... Leksikon bosnjačke uleme je još samo radni naziv projekta koji je Biblioteka započela prije desetak godina, a na kojem je radio naš kolega Ahmed Mehmedović. U leksikonu je predstavljeno oko 2.000 bio-bibliografija ljudi koji su imali vjersku naobrazbu, a ostavili su vidnog trag u bosanskohercegovačkom društvu na polju pisane riječi ili su se istakli svojim odgojno-obrazovnim ili naučnim radom. Autor je djelo završio prije dvije godine, a redaktorski dio posla je uradila dr. Lejla Gazić.

Ni Indija nije daleko od Čajniča

Materijal je redakcijski pregledan i u ovoj godini slijedi izbor ilustracija, tehnička priprema i, nadamo se, krajem godine izlazak iz štampe. Zašto nije bosanske uleme? Možda i bude, madam taj termin razumijevamo mnogo šire i ne ograničavamo ga na pripadnike jednog naroda. Ovdje je, ipak, riječ o ljudima koji imaju islamsko obrazovanje.

Koja će reprint izdanja uraditi? O kojim je rukopisima riječ?

- U saradnji sa jednim institutom iz Indije uradili smo reprint izdanja dva rukopisa naše Biblioteke. Riječ je o komentarima Ahmeda Sudića na djela "Beharistan" i "Dulistan". Promocija je predviđena za 25. januar u prostorijama Biblioteke u 14.30 sati.

Ahmed Sudi Bošnjak je najveći komentator klasičnih djela iz književnosti na perzijskom jeziku. Rodom je iz sela Sudići kod Čajniča, po čemu je i dobio nadimak Sudi. Živio je u 17. stoljeću. Seriju reprint izdanja naših rukopisa htjeli smo početi djelima ljudi s naših prostora. Nastojat ćemo u budućnosti raditi i kritička izdanja ovih djela, mada za taj posao treba puno pretpostavki.

Najveći vakif Gazi Husrev-beg sigurno bi bio sretan da vidi da institucija vakuфа још траје. Šta je Gazijina biblioteka dobila zahvaljujući prošlogodišnjim vakifima?

- Hvala vam za to pitanje i mogućnost da barem na ovaj način spomenemo neka imena koja su se posebno istakla u donacijama bibliotečke građe u prošloj godini. Bili smo pred dilemom koga odabrat i za vakuftamu i za hvalnicu, jer mogli smo poredati dvadesetak imena koja su ravnoopravno zaslужivala više od hvalnice. Toliko smo imali vrijednih donacija i darova. Uručili smo dvije vakuftname i to porodicu Đumišić iz Banje Luke, sestrama Džehvi, Paši i Emini Đumišić koje su pred dušu svojih roditelja Muhamed-bega i Begzade Đumišić uvakufile porodičnu biblioteku od 1.129 originalnih dokumenata na osmanskom jeziku, poviše od 60 rukopisa, štampanih monografskih i serijskih publikacija, kratko rečeno, jednu dobru biblioteku biranih dokumenata iz historije Bosne i Hercegovine.

Drugu vakuftamu smo uručili biznismenu iz Istanbula bosanskohercegovačkog porijekla gospodinu Nedimu Šuljku, koji je za Biblioteku uvakufio izuzetno vrijedan prijepis Mushafa iz XVI stoljeća, jedinstven primjer seldžučke škole kaligrafije i opreme islamske knjige. Zahvalnice smo dodijelili bivšem direktoru Biblioteke, mr. Muhamremu ef. Omerdiću, koji je cijeli život skupljao, kupovao i na drugi način nabavljao islamske rukopise. Kasnije ih je brižljivo uvezivao, liječio, dopisivao nedostajuće dijelove teksta. Zahvaljujući njegovoj pedantnosti, sačuvana nam

je jedina kopija autografa jednog djebla Hasan Kafije Pruščaka, čiji je original uništen sa još 5.123 rukopisa u Orientalnom institutu 1992. godine. Slijedeće dvije zahvalnice dodijelili smo ljudima iz čaršije, gospodinu Dejanu Spaiću i Hamdi Baščauševiću. Njihove donacije jesu vrijedne, ali smo ih prevashodno odabrali s ciljem da i taj dio populacije, zanatski, koji još u seharama čuva značajnu rukopisnu i muzejsku građu, podstaknemo na potrebu da se ta građa čuva na adekvatnim i za to predviđenim mjestima, a to su u ovom slučaju, svakako, depoi Biblioteke.

Mogli smo mirne duše zahvalnice dodijeliti i gospodi Muhamremu ef. Hasanbegoviću ili Nedžib-beju Šaćirbegoviću, koji su uvakufili cijele kućne biblioteke od po 2.000 knjiga, ili prof. Aidi Mehmedagić za divnu kolekciju muzejskih artefakata, pjesnikinji Ajši Zahirović koja je nedavno poklonila pozlaćenu krunu koju je dobila za književnost u Južnoj Koreji i nizu drugih dobrotvora.

pomoći Biblioteci učine neki koraci. Vidjet ćemo kako će se ta priča razvijati. Želim ovdje istaći da je društvo u prošlosti, u vremenu za koje često i nemamo riječi hvale, tačnije pedesetih-sézdesetih godina 20. stoljeća s puno više razumijevanja i spremnosti pomagalo Biblioteci u njenim projektima. Ne zaboravljamo ni značajan doprinos Općine Stari Grad i Kantona Sarajevo prilikom izgradnje nove zgrade Biblioteke, odnosno pripremanjate-rene za novu zgradu.

Nijednog slobodnog mjesta

Neznatan je budžet Biblioteke predviđen za otkup građe. Upućeni smo na donacije i poklone. Na čekanju je i ponuda porodice Alije Bejtija za otkup njegove arhive, koja se sastoji od oko 1.000 dokumenata na osmanskom turškom jeziku. Kada znamo da je Alija Bejtija bio veoma ozbiljan istraživač i da jeiza sebe ostavio niz kapitalnih studija iz historije BiH pod osmanskom upravom, onda mora postojati želja za njegovom kolekcijom arhivske građe koja

Do danas je sačuvano šest kodeksa rukopisa na kojima se nalazi bilješka da ih je uvakufio Gazi Husrev-beg. Sva djela su, razumljivo, na arapskom jeziku

je, bez sumnje, značajna. No, cijena je dosta visoka i Biblioteka je u ovom trenutku ne može platiti.

Jeste li zadovoljni brojem čitalaca u Biblioteci? Dolaze li stručnjaci iz svijeta?

- Ovih dana smo već isticali činjenicu da se broj korisnika Biblioteke prelaskom u nove prostore umnogostručio. Danas, kada vodimo ovaj razgovor, u čitaonici nema nijednog slobodnog mjesta. A kapacitet je 120 mesta. Godišnje kroz čitaonicu prođe više od 20.000 korisnika, odnosno oko 6.000 redovnih članova. Najveći dio su studenti Sarajevskog, ali i drugih univerziteta. Nemali broj su istraživači kul-

Sa svečanosti povodom obilježavanja 480 godina od osnivanja i kontinuiranog rada / BENJAMIN BEŠIĆ

Ima li novosti u vezi s nominacijom Rukopisne zbirke GHB biblioteke i Sarajevske hagade za upis u UNESCO/Medunarodni registar Pamćenje svijeta?

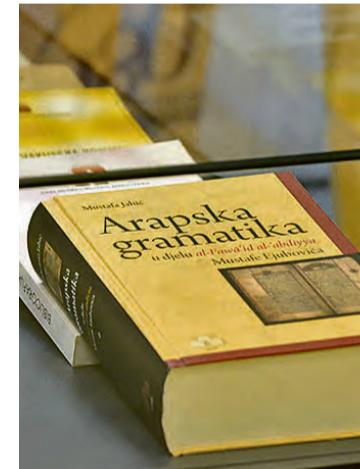
- Nema. Nominacija je prošla proceduru u Bosni i Hercegovini i upućena je sjedištu UNESCO-a u Parizu. Očekujemo njihovu komisiju koja je bila najavljena za kraj prošle godine. Mi smo nominirali ukupnu zbirku rukopisa od 10.000 kodeksa. Uproceduri koja slijedi vjerovatno će biti selekcije.

Koji rukopisi su tu najvredniji?

- Biblioteka posjeduje 3-4 hiljade rukopisa koji mogu zadržati i načinu stroge standarde ove nominacije. Vidjet ćemo kako će dalje teći ovaj proces. Znamo da će to trajati, ali u konačan pozitivan ishod ni najmanje ne sumnjamo. Veliki je broj autografa, iluminiranih rukopisa, kao i prijepisa iz XII i XIII stoljeća, cijele novine bismo mogli ispuniti samo njihovim nazivima.

Da li je GHB biblioteka nešto kupovala u posljednje vrijeme, ima li para za tu namjenu? Reisu-l-ulema je izrazio nadu da će društvena zajednica i materijalno potpomoći Biblioteku?

- Biblioteka se finansira iz budžeta Rijaseta Islamske zajednice u BiH. Mada smo odnedenavno pridružena članica Sarajevskog univerziteta, još od toga nema konkretnih materijalnih ili nekih drugih efekata. Postoji spremnost Sarajevskog kantona, odnosno njenog premijera, da se u okviru

Mnogi su to već postali, a mnogi žele biti vakifi

turne baštine, tragaoci za specijalnim zbirkama Biblioteke. Maksimalno smo pojednostavili procedure naručivanja izdavanja građe sve s ciljem da put do knjige bude što kraći i lakši, a naši korisnici uvijek zadovoljni. Kvalitet usluge nastojimo poboljšati formiranjem digitalne biblioteke.

Inače, koristim i ovu priliku da izrazim poštovanje našim korisnicima na povjerenju koje nam svojom posjetom ukazuju, ali i Upravnom odboru, Upravi za obrazovanje i nauku Rijaseta Islamske zajednice u BiH, te reisu-l-ulemi Huseinu ef. Kavazoviću na bezrezervnoj podršci. Hvala i Oslobođenju koje nas prati i korektno izvještava javnost kako o onome što Biblioteka posjeduje, tako i o našim aktivnostima.

Osman Lavić: Čast, privilegija i velika obaveza